

Sınıf Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenmeye Bakışları ve Sendikalardan Beklentileri *

Classroom Teachers' Perspectives On Union Organization and Their Expectations From Unions

ÖZET

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye karşı görüşleri ve sendikalardan beklentilerinin nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim çalışması deseni ile araştırılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubu olarak, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Batman ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan 16'sı kadın, 37'si erkek olmak üzere toplamda 56 sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Katılımcılara, görüşme sırasında paylaştıkları bilgilerin yalnızca bilimsel amaçlar için kullanılacağı ve kimliklerinin gizli tutulacağı konusunda bilgilendirme yapılmıştır. Verilerin toplanmasında tarafsız bir yaklaşım benimsenmiş ve görüşmecilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri için güvenli ve sessiz bir ortam sağlanmıştır. Analizler, içerik analizi yöntemiyle kategorilere ve temalara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye karşı olumlu görüşler barındırdığı, sendikalara üye olmaları için nedenlerinin olduğu, sendika seçimini etkileyen faktörlere bakıldığında siyasi/ideolojik görüş uyumunun daha çok etkili olduğu, öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin daha çok mesleki haklara ilişkin beklentiler olduğu, öğretmenlerin sendikaların aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetlerinin yetersiz olduğunu gördükleri, sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine öğretmenlerin negatif baktığı, eğitim sorunlarına karşı yenilikçi ve çözüm odaklı yaklaşımların artırılması ve öğretmenlerin özlük haklarında iyileştirilme yapılması gibi beklentileri olduğu sonucuna varılmıştır. Bu bakımdan bu çalışma, öğretmenlerin örgütlenmeye karşı bakış açıları ve sendikalardan beklentilerini ortaya koyulması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenleri, Sendika, Örgüt.

ABSTRACT

In this study, the aim was to investigate the views of classroom teachers towards unionization and their expectations from unions using the qualitative research method of phenomenology. In line with this objective, a total of 56 classroom teachers, comprising 16 women and 37 men, working in state schools affiliated with the Ministry of National Education in the Batman province during the 2022-2023 academic year were interviewed. In this research, a semi-structured interview form developed by the researchers was employed as the data collection tool. Participants were informed during the interviews that the information they shared would be used solely for scientific purposes and their identities would be kept confidential. A neutral approach was adopted in gathering the data, and a secure and quiet environment was provided for the interviewees to freely express their opinions. Analyses were conducted based on categories and themes through the content analysis method. As a result of the research, it was found that classroom teachers held positive views toward unionization, had reasons to become union members, and, regarding factors influencing union choice, political/ideological compatibility played a more significant role. Moreover, teachers' expectations from unions mostly revolved around professional rights. Teachers noted inadequacies in unions in terms of fostering a sense of belonging and cultivating professional consciousness. They also expressed a negative perception of the relationship between unions and political institutions. The study concluded that there is a need for increased innovative and solution-oriented approaches to educational problems, as well as improvements in teachers' working conditions. Therefore, this study holds significance in shedding light on teachers' perspectives on organization and their expectations from unions.

Keywords: Classroom Teachers, Union, Organization.

GİRİŞ

Çalışanların bir araya gelerek dayanışma içinde olmaları ve ortak amaçları doğrultusunda örgütlenmeleri, işyerinde daha adil koşulların sağlanması, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve haklarının korunması için önemli bir araçtır. Çalışanların bu birlikteliği, sadece bireysel olarak değil, aynı zamanda toplu olarak güçlü bir ses oluşturarak taleplerini işverenlere iletmelerini sağlar. Sendikalar aracılığıyla ortaya konan talepler, genellikle işyerinde daha adil ücretlendirme, daha insani çalışma saatleri, daha iyi sağlık ve emeklilik hakları gibi konuları kapsar. Ayrıca, sendikalar, çalışanların eğitim imkanlarına erişimini artırabilir ve iş yeri güvenliği konusunda standartları yükseltmek için çaba gösterebilir. Tüm bunlar, çalışanların yaşam kalitesini artırmak ve daha adil bir iş ortamı oluşturmak için sendikalaşmanın önemli bir yönüdür.

* Bu çalışma Şeyda ŞATIROĞLU tarafından, Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR danışmanlığında Çanakkale Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalına sunulmak üzere hazırlanan "Sınıf Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenmeye Karşı Görüşleri ve Sendikalardan Beklentileri" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹ Öğretmen, MEB, Çanakkale, Türkiye. ROR ID: <https://ror.org/00jga9g46>

² Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Çanakkale, Türkiye. ROR ID: <https://ror.org/05rsv8p09>

Şeyda Şatıroğlu ¹
Mehmet Kaan Demir ²

How to Cite This Article
Şatıroğlu, Ş. & Demir, M. K. (2024). "Sınıf Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenmeye Bakışları ve Sendikalardan Beklentileri", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 10(1): 58-69. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10620593>

Arrival: 22 November 2023
Published: 31 January 2024

Social Mentality And Researcher Thinkers is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

İnsanlar doğaları gereği, biyolojik, sosyal ve psikolojik varlıklar olarak tek başlarına yaşamaya uygun değildirler. Tek başlarına her şeyin üstesinden gelemezler, seslerini tek başlarına duyuramazlar ve ihtiyaç duydukları her şeyi tek başlarına elde edemezler. Bu nedenle, bireyler ihtiyaçlarını karşılamak için örgütlenme ihtiyacı hissederler ve bu hedefle sendika, dernek ve oda gibi farklı organizasyon yapıları geliştirirler. Bu bağlamda çalışma hayatında en önemli örgütlenme biçimlerinden biri sendikalar olup, sivil toplum örgütlerinin temel taşlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sendikalar genel olarak üyelerinin özlük haklarını korumayı amaçlar ve örgütlü yaşamın en güçlü sesidirler, aynı zamanda demokrasinin de önemli unsurlarındandır.(Çilek ve Öztürk, 2013).

Toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen kamu kurumlarında görev yapan öğretmenler, diğer kamu çalışanları gibi, özlük haklarını talep etmek, daha iyi ekonomik ve sosyal koşullarda çalışmak, statü kaybını en aza indirmek ve mesleklerinde itibar kazanmak amacıyla çeşitli dönemlerde sendika, dernek gibi farklı örgütlenmelere katılmışlardır (Çilek, 2020). Eğitim sendikaları, hem kamu kurumlarında hem de özel sektörde çalışan öğretmenlerin katıldığı sivil toplum örgütleridir. Bu sendikalar, öğretmenlerin çalışma ve yaşam şartlarını iyileştirmek, geliştirmek ve dayanışmayı sağlamak amacıyla kurulmuştur. Eğitim sendikalarının temel hedefi genellikle, üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, özlük, mesleki ve sendikal haklarını korumak ve ilerletmek adına daha saygın bir yaşam düzeyi sağlayan projeler geliştirmektir. Dolayısıyla, eğitim alanındaki sendikalar kamu sektöründe sendikacılık faaliyetleri yürütmektedir (Eraslan, 2012).

Eğitim alanında sendikacılık, kişisel ve mesleki hakların elde edilmesi açısından önemli bir çözüm yolu olabilir. Akyüz'e (1980) göre, İstanbul Öğretmen Okulu'nun 1848'de kurulmasından bu yana öğretmenler, mesleğin kalitesini artırmak ve kendi çıkarlarını korumak için sürekli olarak örgütlenme çabası içinde olmuşlardır. Bu örgütlenme, belirli konular etrafında bir araya gelerek güç birliği yapmayı hedefleyerek öğretmenlerin mesleği ve mesleğin gerektirdiği nitelikler açısından daha üst düzeye çıkmasını amaçlar. Tok'un (1996) belirttiğine göre, örgütlenme temelinde demokratikleşme olduğundan daha etkin olma yoludur. Farklı araştırmalar da, öğretmenlerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve profesyonel hayatlarını güçlendirmek amacıyla örgütlenme yoluna gittiklerini ifade etmektedir (Şimşek ve Seashore, 2008). Özellikle ülkemizde uzun bir dönem (1997' ye kadar) zorunlu eğitim kavramı ilkökul kavramıyla ve sınıf öğretmeni kavramıyla eşdeğer kabul edildiğinden sınıf öğretmenlerinin de sendikalaşma süreci daha önem kazanan bir yapıya sahiptir.

Öğretmenlerin toplum üzerindeki kültürel etkileri ve gelecek şekillendirme gücü önemlidir. Ancak küreselleşmenin ve neo-liberal politikaların etkisiyle öğretmenler ekonomik açıdan zorluklar yaşamışlardır. Bu durum, öğretmenlerin hak arama ve güçlü bir örgütlenme eğilimi içinde olmalarına yol açmıştır. Okuyan ve öğrenen öğretmenler, bilgi ve birikimlerini diğer kamu görevlileriyle paylaşarak sınıf bilincinin gelişmesine katkı sağlayabilirler. Öğretmenlerin işlerinde mutlu olabilmeleri için istihdam ve haklarının korunması önemlidir. Bu nedenle öğretmen sendikalarının asıl görevi, öğretmenlerin haklarını koruyarak mesleklerini etkin bir şekilde yapabilmelerine yardımcı olmaktır. Öğretmenlerin toplum üzerindeki kültürel etkisi ve gelecek şekillendirme gücü önemlidir. Bu durum, öğretmenlerin güçlü bir örgütlenme eğilimi göstermelerine neden olmuştur.

Öğretmenlerin sendikalaşmasında öncü konumda olmasının başlıca sebepleri Cerev'e (2013) göre şu şekilde ifade edilmektedir; ilk olarak eğitim sendikalarına üye olan öğretmenlerin tamamı bilgi birikimi ve kültürel olarak diğer kamu çalışanlarına kıyasla çok daha donanımlı olmaktadır. Bu durum mesleki açıdan hak arama ve örgütlenme bilincinin artmasını sağlamaktadır. Diğer deyişle bu kitlenin en temel özelliği eğitimi ve bilinçli olmasıdır. Eğitim sendikalarına üye olanların önemli bir kısmını oluşturmakta olan öğretmenler toplumun diğer bireyleri için örnek olan ve eğitim sisteminin temelinde yer alan bireylerdir. Yapılan başka bir çalışmada ise öğretmenlerin sendikaya üye olmak istemelerinin nedenlerinin başında ekonomik faktörlerin geldiği tespit edilmiştir (Çınar, 2008). Sayılan nedenlerin tamamına bağlı olarak eğitim emekçileri birçok alanda olduğu gibi kamu çalışanlarının sendikalaşmasında, sınıf bilincinin gelişmesinde ve sendikal hakların kazanılmasında öncü bir role sahip olmaktadır.

Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri, devletin ve toplumun öğretmenlerin sorunlarına duyarlı olmasını sağlamak ve bu sorunlara çözüm üretmek veya çözüme katkı sağlamalarını beklemektir. Öğretmenler, geniş bir kitleye sahip olmalarına rağmen seslerini duyurmada güçlük çekebilmektedirler. Bu durumun temel sebebi, öğretmenlerin baskı gücü oluşturacak şekilde ortak hareket edememeleridir. Ancak, işbirliği içinde dayanışma içinde olduklarında mesleki ve sosyal açıdan kendilerine olumsuz yansıyan durumları olumlu hale getirebilir veya bu olumsuz etkileri yok edebilirler (Aksoy, 2013). Öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinin belirlenmesi, güçlü bir ses oluşturarak sorunlarının çözümü için etkili adımlar atılmasına katkı sağlamaktır.

Öğretmenlerin örgütlenmesi, kaybedilmiş hakların yeniden kazanılması ve elde edilen hakların korunması ve ilerletilmesi bağlamında oldukça önemlidir. Öğretmenlerin örgütlenmesi, kaybedilmiş hakların geri kazanılması ve kazanılmış hakların korunması ve geliştirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikalarla buluşturulması ve öğretmenlerin örgütlenmesinde karşılaşılan engellerin belirlenmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan, öğretmenlerin sendikalara üye olmama sebeplerini ve sendikalardan beklentilerini ortaya çıkarmak, sendikaları, sendika yöneticilerini ve öğretmenleri doğrudan ilgilendirmektedir.

Eğitimle ilgili sorunların giderilmesi eğitim sendikaları için önemli bir sorumluluktur. Eğitim sendikaları, çalışan haklarını korumayı ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamayı hedeflemektedir. Türkiye'de çeşitli eğitim sendikaları vardır. Öğretmenler ihtiyaçlarını karşıladıkları için sendikaları tercih ediyorlar ya da herhangi bir sendika istemiyorlar. Öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye karşı tutumlarını ya da sendikalardan beklentilerini bilmek öğretmenler ve eğitim yöneticileri için önemlidir. Bu bakış açısından yola çıkarak bu araştırma, öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye karşı tutumları ve sendikalardan beklentilerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda aşağıda yer alan araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenme hakkındaki görüşleri nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin bir sendikaya üye olma ya da olmama hakkında görüşleri nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendika seçimini etkileyen faktörler nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan beklentileri nedir?
- ✓ Sendikalar ve sendika personellerinin sendikalara karşı aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetleri için sınıf öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik görüşleri nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendikaların eğitim sorunlarına karşı yaklaşımı hakkında görüşleri nelerdir?
- ✓ Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan toplumsal duyarlılık, dayanışma ve özlük haklarıyla ilgili beklentileri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Milli Eğitime bağlı okullarda görev alan sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye karşı görüşleri ve sendikalardan beklentilerinin belirlenmesi için yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni, bireyin belli bir olguyu deneyimlemesi sonucu oluşturduğu anlamlara odaklanmaktadır (Baker, Wuest ve Stern, 1992; Creswell, 2021; Jasper, 1994; Miller, 2003; Tekindal,2021). En yalın ifadeyle ise olgubilim, bireyin deneyimlerinin tanımıdır (Edmonds ve Kennedy, 2017). Araştırmanın gerektirdiği nitel verileri toplamak için görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmenin amacı, katılımcının iç dünyasına girerek onun ilgili konu ya da durum hakkındaki bakış açısını anlamaktır (Patton, 1987). Nitel çalışmalarda gözlem, görüşme ve döküman analizleri genel olarak kullanılan veri toplama yöntemlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmaya, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Batman ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi devlet okullarında görev yapan 16 kadın ve 37 erkek sınıf öğretmeninden oluşan toplamda 56 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kıdem yılı en az 1 en fazla 30 yıldır. Katılımcıların 41'i herhangi bir sendikaya üye iken 15'i herhangi bir sendikaya üye değildir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Analizi

Araştırmanın gerektirdiği nitel verileri toplamak için görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında tarafsız bir yaklaşım benimsenmiş ve görüşmecilerin fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri için güvenli ve sessiz bir ortam sağlanmıştır. Bu çalışmada bilimsel merak uyandıran konu, öğretmen ve sendika ilişkisidir. Sendikal örgütlenme günümüzde hızla artan bir durum olması sebebiyle incelenmesi gereken bir kavramdır. Bu sebeple bu araştırma, öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye karşı tutumları ve sendikalardan beklentilerinin incelenmesidir. Bu bağlamda verilerin toplanması için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğretmenlerle görüşme yapılmıştır. Sınıf öğretmenleriyle yapılan karşılıklı görüşmelerden elde edilen araştırma verileri, içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenip anlamlı hale getirilmiştir. Bu analiz yöntemi, öncelikle belirli sınırlar içinde kodlamaların oluşturulmasını ve kategorilere

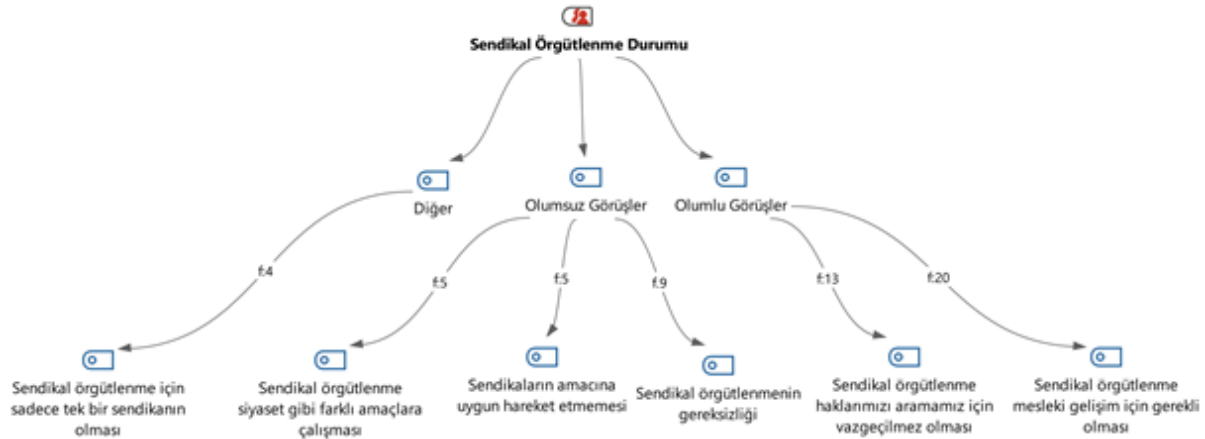
ayrılmasını içermiştir. Bu kategoriler düzenlenmiş ve sonuç olarak bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen ham veriler kodlanarak çeşitli kategorilere ulaşılmıştır. Bu kategoriler altında veriler sınıflandırılarak anlamlı bir yapıya dönüştürülmüştür. Önemli katılımcı görüşleri, değiştirilmeden olduğu gibi sunulmuştur. Yapılan analizlerin sonucunda elde edilen bulgular şekillendirilmiş ve frekansları belirlenmiştir. Bulguların modellenmesinde MAXQDA paket programından faydalanılmıştır.

BULGULAR

Bulgular araştırma problemleri dikkate alınarak sırayla sunulmuştur.

Sınıf Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenme Durumlarına İlişkin Görüşleri

“Öğretmen olarak sendikal örgütlenme hakkındaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1: Sendikal Örgütlenme Durumu

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

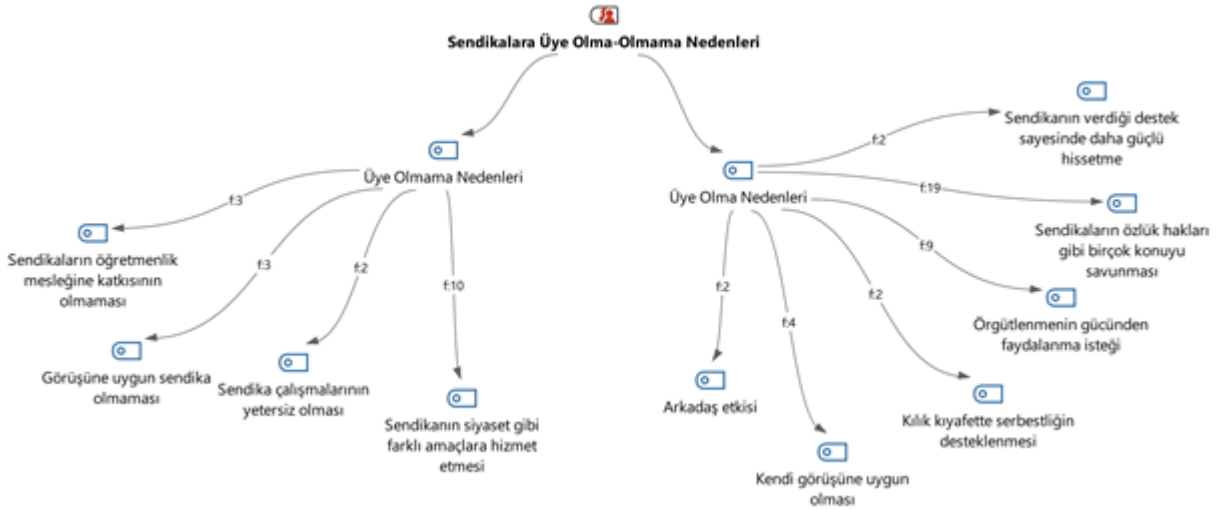
Sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenme hakkındaki görüşlerine ilişkin verilen cevaplar analiz sonucu “olumlu görüşler”, “olumsuz görüşler” ve “diğer görüşler” olmak üzere üç farklı temada incelenmiştir. Her temaya ilişkin yapılan görüşler ayrı ayrı ele alınmıştır. Sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenme durumlarına ilişkin, olumlu görüşler teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikal örgütlenmenin mesleki gelişim için gerekli” ($f=20$) ve “Sendikal örgütlenmenin haklarımızı aramamız için vazgeçilmez” ($f=13$) olduğudur. Diğer bir tema olan olumsuz görüşler incelendiğinde sırasıyla; “Sendikal örgütlenmeye gerek yoktur” ($f=9$), “Sendikal örgütlenme amacına uygun hareket etmiyor” ($f=5$) ve “Sendikal örgütlenme siyaset gibi farklı amaçlara çalışıyor” ($f=5$) şeklindedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Sendika öğretmenlerin haklarını korur gözetir. Örgütlenme demokrasinin olmazsa olmazıdır.” (Ö-11)

“Sendikalar etkin değil bu yüzden de gereksizdir.” (Ö-10)

Sınıf Öğretmenlerinin Sendikalara Üye Olma-Olmama Durumlarına İlişkin Görüşleri

“Bir sendikaya üye olma ya da olmama sebepleriniz nelerdir?” sorusuna sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2: Sendikalara Üye Olma-Olmama Durumu

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalara üye olma-olmama durumlarına ilişkin görüşlerinin analizi sonucu verilen cevaplar “üye olma nedenleri”, “üye olmama nedenleri” olmak üzere iki temada incelenmiştir. Öğretmenlerin sendikalara üye olma nedenleri temasını incelediğimizde sırasıyla; “Sendikaların özlük hakları gibi birçok konuyu savunması”(f=19), “Örgütlenmenin gücünden faydalanma isteği”(f=9),“Kendi görüşüne uygun olması”(f=4),“Sendikanın verdiği destek sayesinde daha güçlü hissetme”(f=2),“Kılık kıyafette serbestliğin desteklenmesi”(f=2) ve “Arkadaş etkisi”(f=2) olarak görülmektedir. Öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikanın siyaset gibi farklı amaçlara hizmet etmesi”(f=10), “Görüşüne uygun sendika olmaması” (f=3), “Sendikaların öğretmenlik mesleğine katkısının olmaması” (f=3) ve “Sendika çalışmalarının yetersiz olması”(f=2) görüşleri olarak görülmektedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Üyeyim çünkü her hangi bir sendikalı olmanın memur ve hak arama adına katkı sağlayacağını düşünüyorum.” (Ö-8)

“Üye olma sebebim, çalışma şartlarının iyileştirilmesi üzerine çalışmalar yapılması ve haklarımın korunmasıdır.” (Ö-32)

“Üye olma sebebim öğretmenin özlük haklarında örgütlü hareket etmenin gücünden faydalanmaktır.” (Ö-41)

“Sendikalar siyasetin gölgesinde kalıp insanları ayırdığını düşündüğümünden dolayı hiç sendikalı olmadım. Herhangi bir sendikaya insanlar sırf siyasi ve politik çıkarları için üye olduğu sürece de fikrim değişmez.” (Ö-4)

Sınıf Öğretmenlerinin Sendika Seçimini Etkileyen Faktörlere Bağlı Bulgular

“Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler nelerdir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 3’te yer almaktadır

Şekil 3: Sendika Seçimini Etkileyen Faktörler**Kaynak:** Yazar tarafından üretilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendika seçimini etkileyen faktörlere yönelik bulguların analizi sonucu, “sendikal faktörler”, “bireysel faktörler” ve “çevresel faktörler” olmak üzere üç temada incelenmiştir. Sendikal faktörler temasını incelediğimizde nedenler “Siyasi/ideolojik görüş uyumu” ($f=31$) olarak görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin birçoğu, kendi siyasi ve ya ideolojik görüşüne en yakın olan sendikayı seçme eğiliminde olduğu fikrini ileri sürmüştür. Sendika seçimini etkileyen bireysel faktörler teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikanın sağladığı avantaj ve haklar” ($f=10$), “Sendikaların herhangi bir siyasi görüşü olmaması” ($f=6$) ve “Maddi beklentiler” ($f=5$) olarak ifadeler görülmektedir. Çevresel faktörler temasını incelediğimizde “Arkadaş etkisi” ($f=4$) faktörü görülmektedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

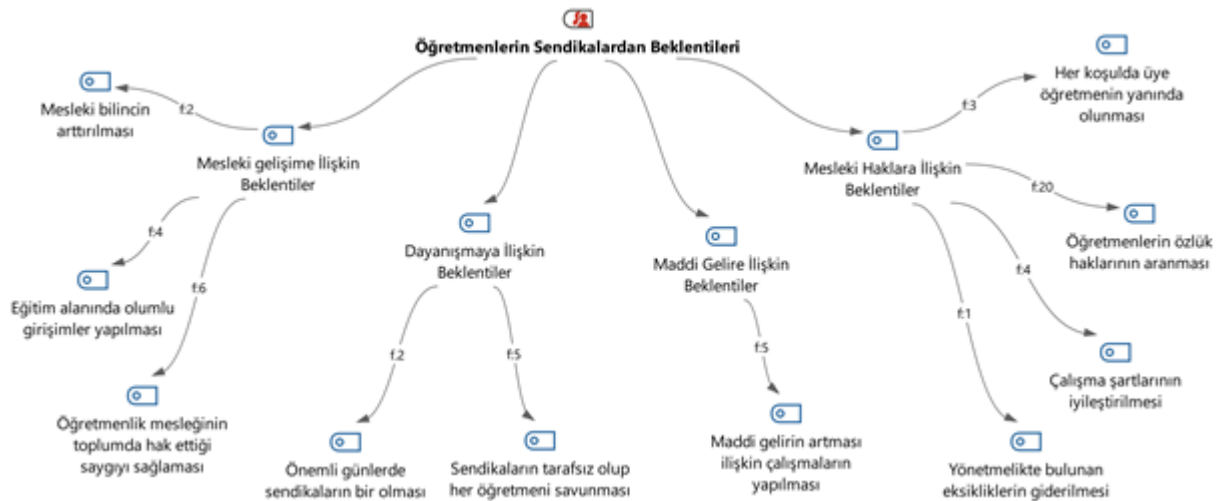
“Öğretmenin inanç ve siyasi görüşünün sendika ile aynı veya benzer olması sendika seçimini etkileyen başlıca sebeplerdir.” (Ö-47)

“Öğretmenlere sağladığı kılık kıyafet serbestliği gibi avantajlardan faydalanmak ve haklarımızın iyileştirilmesi adına sendikanın çalışma yapması sendika seçimini etkiler.” (Ö-47)

“Benim için sendikanın tarafsızlığı yani hiç bir siyasi partiye üye olmamasıdır.” (Ö-17)

Sınıf Öğretmenlerinin Sendikalardan Beklentilerine İlişkin Bulgular

“Bir öğretmen olarak sendikalardan beklentileriniz nedir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 4’te yer almaktadır.

Şekil 4: Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri**Kaynak:** Yazar tarafından üretilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan beklentilerine ilişkin verilen cevapların analizi sonucu “mesleki haklara ilişkin beklentiler”, “maddi gelire ilişkin beklentiler”, “dayanışmaya ilişkin beklentiler” ve “mesleki gelişime ilişkin beklentiler” olmak üzere cevaplar dört temada incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin mesleki haklara ilişkin beklentiler teması incelendiğinde sırasıyla; “Öğretmenlerin özlük haklarının aranması” ($f=20$), “Çalışma şartlarının iyileştirilmesi” ($f=4$), “Her koşulda üye öğretmenin yanında olunması” ($f=3$) ve “Yönetmelikte bulunan eksikliklerin giderilmesi” ($f=1$) gibi beklentiler olduğu görülmektedir. Maddi gelire ilişkin beklentiler temasını incelediğimizde “Maddi gelirin artması için daha fazla çalışmaların yapılması” ($f=5$) beklentisi söz konusudur. Dayanışmaya ilişkin beklentiler temasına baktığımızda sırasıyla; “Sendikaların tarafsız olup her bir öğretmeni savunması” ($f=5$), “Önemli günlerde sendikaların bir olması” ($f=2$) şeklindedir. Mesleki gelişime ilişkin beklentiler incelendiğinde sırasıyla; “Öğretmenlik mesleğinin toplumda hak ettiği saygıyı sağlaması” ($f=6$), “Eğitim alanında olumlu girişimler yapılması” ($f=4$) ve “Mesleki bilincin artırılması” ($f=2$) yönünde sınıf öğretmenlerinin beklentileri olmuştur. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

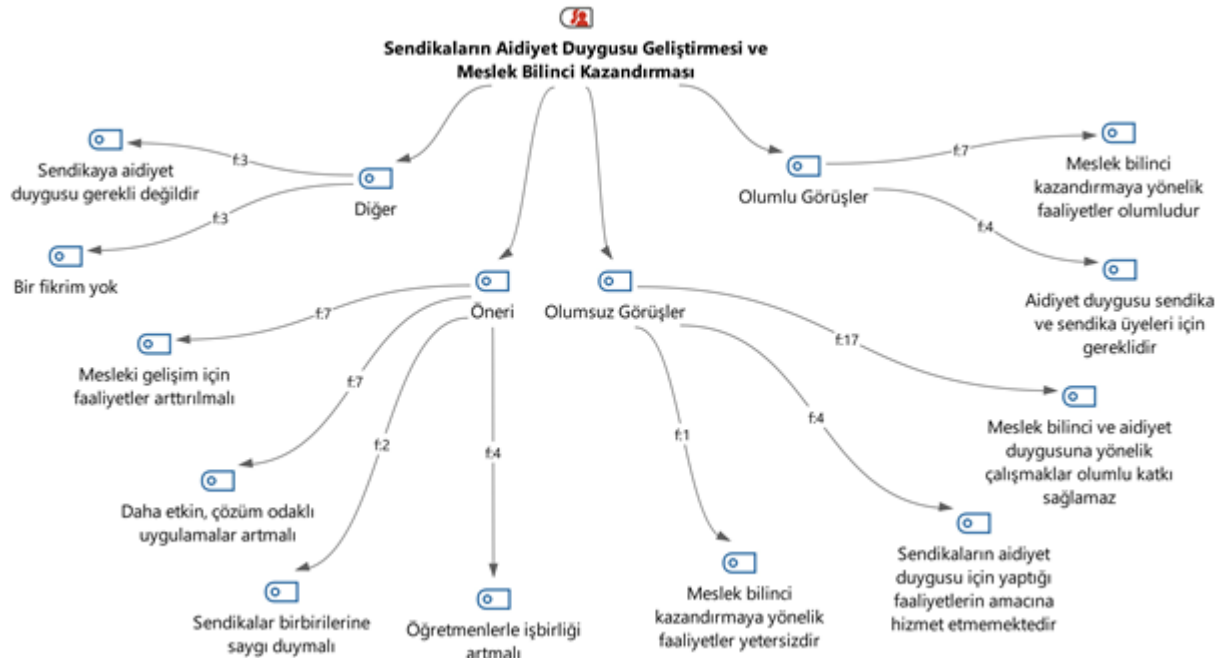
“Sendikalardan çalışma barışının korunması açısından kişisel ve özlük haklarının korunmasını, mobbing baskılarının engellenmesini, laik ve fırsat eşitliğine dayalı eğitimin savunulmasını bekliyorum.” (Ö-49).

“Öğretmenlik mesleğinin hak ettiği maaşı alması ve ek derslerde iyileştirme için sendikaların daha fazla çalışma yapması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö-56).

“Tüm sendikaların aynı amaçlar doğrultusunda, hükümete yakın görüş ya da uzak görüş ayrımı olmadan tamamen öğretmen haklarını savunacak şekilde tarafsız olarak hareket edebilmesi.” (Ö-37)

Sendikaların Aidiyet Duygusu Geliştirmesi Ve Meslek Bilinci Kazandırmasına Yönelik Faaliyetlerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

“Sendikalar ve sendika personellerinin sendikalara karşı aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetlerine karşı görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 5’te yer almaktadır.

Şekil 5: Sendikaların Aidiyet Duygusu Geliştirmesi ve Meslek Bilinci Kazandırması

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

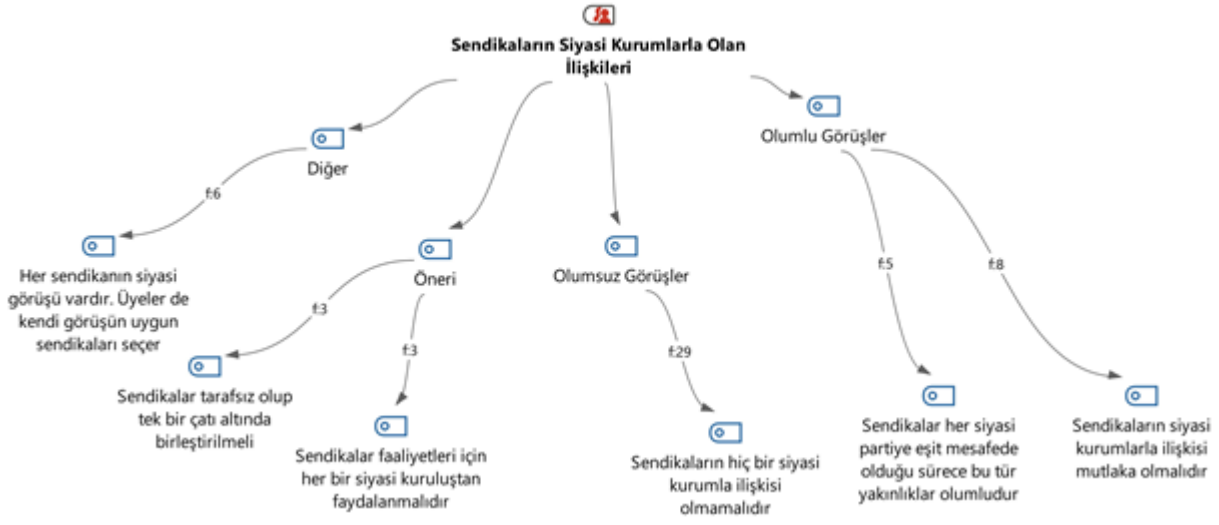
Sendika ve sendika personellerinin aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde “olumlu görüşler”, “olumsuz görüşler”, “öneri” ve “diğer görüşler” olmak üzere dört temada incelenmiştir. Olumlu görüşler temasına baktığımızda sırasıyla; “Sendikaların meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetlerde bulunması olumlu katkılar sağlar”(f=5) ve “Aidiyet duygusu sendika ve sendika üyeleri için gereklidir” (f=4) görüşü gelmektedir. Olumsuz görüşler teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikaların meslek bilinci kazandırmaya yönelik yaptığı çalışmaların yetersiz olduğu” (f=1), “Sendikaların aidiyet duygusu için yaptığı faaliyetlerin amacına hizmet etmediği”(f=4), “Meslek bilinci kazandırmaya yönelik ve aidiyet duygusunu geliştirmeye yönelik çalışmaların sendika ve eğitime olumlu katkı sağlamadığı” (f=17) yönünde olmuştur. Öneri teması incelendiğinde sırasıyla; “Daha etkin, çözüm odaklı uygulamaların artırılması”(f=7), “Mesleki gelişim için faaliyetlerin artırılması” (f=7), “Öğretmenlerle işbirliğinin artırılması”(f=4) ve “Her bir sendikanın diğer bir sendikaya saygı duyması” (f=2) gerektiği yönünde olmuştur. Diğer görüşler teması incelendiğinde sırasıyla; “Bir fikrim yok” (f=3) ve “Sendikaya aidiyet duygusu gerekli değildir” (f=3) şeklinde olmuştur. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Aidiyet duygusu geliştirmek sendikaların görevi olmaması gerekir. Ama eğitime ayrılan ödeneklerin artırılması gerekir.”(ö-16)

“Aidiyet duygusu için daha fazla sendikal paylaşım olmalı. meslek bilinci için eğitimler yapılmalı.” (Ö-29)

Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişisine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

“Sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 6’te yer almaktadır.

Şekil 6: Sendikaların Siyasi Kurumlarla Olan İlişkileri

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde “olumlu görüşler”, “olumsuz görüşler”, “öneri” ve “diğer görüşler” olmak üzere dört temada incelenmiştir. Olumlu görüşler teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikaların siyasi kurumlarla ilişkisi mutlaka olmalıdır”(f=8), “Sendikalar her siyasi partiye eşit mesafede olduğu sürece bu tarz bir yakınlık olumludur” (f=5) şeklindedir. Olumsuz görüşler teması incelendiğinde “Sendikaların hiç bir siyasi kurumla ilişkisi olmamalıdır” (f=29) şeklindedir. Öneri teması incelendiğinde sırasıyla; “Sendikalar tarafsız olup tek bir çatı altında birleştirilmeli” (f=3) ve “Sendikalar kendi faaliyetlerine devam ederken, gerektiğinde görüşü fark etmeksizin siyasi kuruluşlardan faydalanabilir”(f=3) şeklindedir. Diğer görüşler temasını incelediğimizde ise sırasıyla; “Her sendikanın siyasi görüşü vardır ve üyeler de kendi görüşüne uygun sendikayı seçer” (f=6), şeklinde olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Her sendikanın bir siyasi görüşü var ve genellikle herhangi bir sendikaya üye olan kişiler siyasi görüşlerine göre tercih ettiklerini düşünüyorum.” (Ö-13)

“Doğru değil, tek bir sendika olmalı ve tarafsız olmalıdır.”(Ö-26)

Sendikaların Eğitim Sorunlarına Karşı Yaklaşımın Nasıl Olması Gerektiğine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri

“Sizce sendikaların eğitim sorunlarına karşı yaklaşımı nasıl olmalıdır?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 7’te yer almaktadır.

Şekil 7: Sendikaların Eğitim Sorunlarına Karşı Yaklaşımı

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Sendikaların eğitim sorunlarına karşı yaklaşımın nasıl olması gerektiğine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri analiz edildiğinde “öğretmen merkezli yaklaşım”, “öğrenci merkezli yaklaşım”, “eğitim merkezli yaklaşım”, “yenilikçi ve çözüm odaklı yaklaşım” ve “siyasetten uzak yaklaşım” olmak üzere beş temada incelenmiştir. Öğretmen merkezli yaklaşım temasını incelendiğinde “ Öğretmen ve idari personelin daha fazla görüşü alınmalı” (f=12) fikri ileri sürülmüştür. Öğrenci merkezli yaklaşım temasına baktığımızda “Öğrenci merkezli yenilikler yapılmalı”(f=5) görüşü hakimdir. Eğitim merkezli yaklaşım temasına baktığımızda “Eğitim sorunlarına yönelik faaliyetlerin yapılması” (f=12) gerektiği fikri ileri sürülmüştür. Yenilikçi ve çözüm odaklı yaklaşım temasına baktığımızda “Çağa uygun çözüm odaklı teknikler yapılması gerektiği” (f=16) ve son olarak siyasetten uzak yaklaşım temasına baktığımızda “Siyasetten uzak farklı yenilikler yapılmalı” (f=11) görüşü dile getirilmiştir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

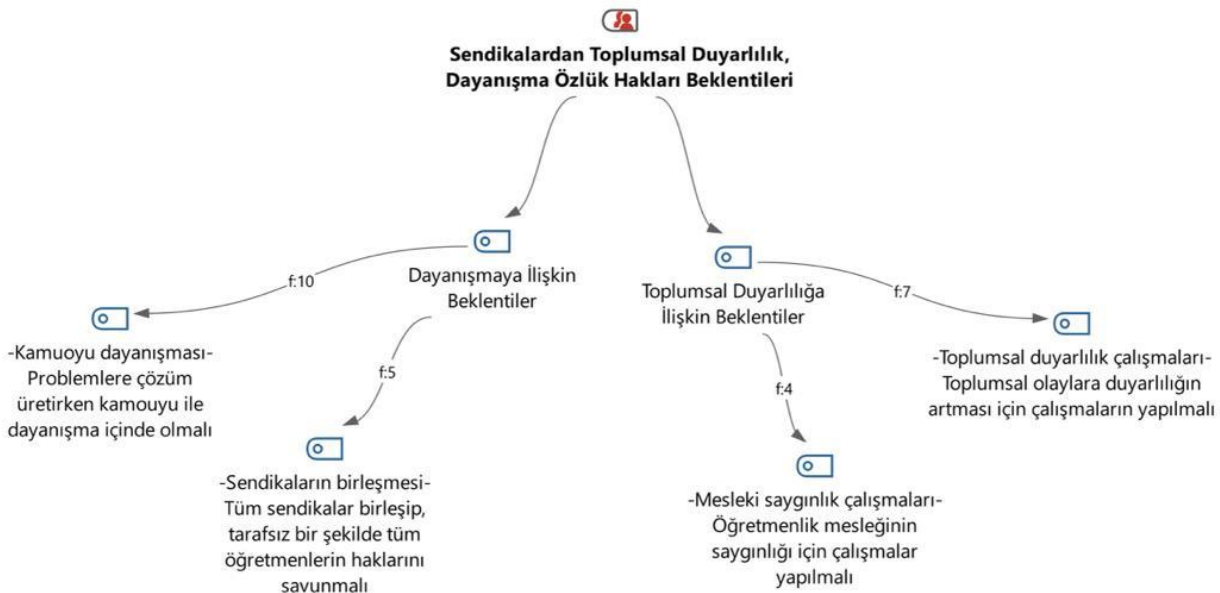
“Öğretmen görüşlerinin önemi olmalı. Sistem hazırlanırken öğretmenlerin görüşleri değerlendirilmeli.” (Ö-2)

“Öğretmenlerle iş birliği içinde olurlarsa, karşılıklı fikir alışverişinde bulunurlarsa daha kolay çözüm yolu üretebileceklerini düşünüyorum.” (Ö-7)

“Eğitim sorunlarını çözmek için gerekli adımları atmalı ve çözümü adına gereken çalışmaları titizlikle sürdürmelidir”.(Ö-52)

Sınıf Öğretmenlerinin Sendikalardan Toplumsal Duyarlılık, Dayanışma Ve Özlük Haklarına İlişkin Beklentileri

“Sınıf öğretmenlerin sendikalardan toplumsal duyarlılık, dayanışma ve özlük haklarıyla ilgili beklentileri nelerdir?” sorusuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin verdikleri cevaplardan elde edilen temalar ve görüşler Şekil 8’te yer almaktadır.

Şekil 8: Sendikalardan Toplumsal Duyarlılık, Dayanışma ve Özlük Hakları Beklentileri

Kaynak: Yazar tarafından üretilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan toplumsal duyarlılık, dayanışma ve özlük haklarına ilişkin beklentileri incelendiğinde “toplumsal duyarlılığa ilişkin beklentiler” ve “dayanışmaya ilişkin beklentiler” olmak üzere iki temada incelenmiştir. Toplumsal duyarlılığa ilişkin beklentiler teması incelendiğinde sırasıyla; “Toplumsal olaylara duyarlılığın artması için çalışmaların yapılması” (f=7) ve “Öğretmenlik mesleğinin toplum nezdinde gereken saygıyı sağlaması için çalışmaların yapılması” (f=4) gibi beklentiler söz konusudur. Dayanışmaya ilişkin beklentiler teması incelendiğinde sırasıyla; “Tüm sendikalar birleşip, tarafsız bir şekilde tüm öğretmenlerin haklarını savunmalı” (f=10) ve “Problemlere çözüm üretirken kamouyu ile dayanışma içinde olmaları” (f=5) gerektiği yönündedir. Öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

“Sendikalar öğretmenlerin siyasi görüşü ne olursa olsun savunmalı, öğretmenlerin özlük haklarına karşı bir durumda ses çıkarmalıdır.”(Ö-3)

“Özlük haklarımız iyileştirilmesi maddi manevi refah düzeyimiz iyileştirilmeli.” (Ö-9)

“Toplumsal olaylara daha duyarlı olmalarını bekliyorum.” (Ö-17)

SONUÇ

Eğitimle ilgili sorunların giderilmesi eğitim sendikaları için önemli bir sorumluluktur. Eğitim sendikaları, çalışan haklarını korumayı ve öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlamayı hedeflemektedir. Türkiye'de çeşitli eğitim sendikaları vardır. Öğretmenler ihtiyaçlarını karşıladıkları için sendikaları tercih ediyorlar ya da herhangi bir sendika istemiyorlar. Sendikalar eğer öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye karşı tutumlarını ya da sendikalardan beklentilerini bilirse sendikalar programlarını buna göre hazırlayabilir. Bu bakış açısından yola çıkarak bu araştırma, öğretmenlerin sendikal örgütlenmeye karşı tutumları ve sendikalardan beklentilerini incelemeyi amaçlamıştır.

Sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenme durumlarına ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip olumlu görüşler temasından “Sendikal örgütlenmenin mesleki gelişim için gereklidir” görüşüdür. Sınıf öğretmenlerin mesleki gelişim açısından sendikal örgütlenmenin önemli olduğu konusunda fikir paydaşlığı yapmış olduğu anlaşılmaktadır. Uyumlu'nun (2009) Ankara Üniversitesi öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilgili görüşlerini araştırdığı çalışmasında, genel olarak sendikal örgütlenmeye olumlu bir bakış açısı olduğu belirlenmiştir. Örgütlülüğün önemini özellikle özlük haklarının geliştirilmesiyle bağdaştırmıştır. Bazı öğretim elemanları, örgütlenmenin demokrasi ve insan haklarına katkı sağlama açısından gerekli olduğunu vurgulamıştır. Aksoy'un (2013) yaptığı çalışma, lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye yönelik bakış açılarını incelemiş ve örgütlenme sebepleri hakkında bazı bulgular ortaya koymuştur. Bu bulgular arasında; *"Hakların korunması için örgütlenmek gereklidir."*, *"Özlük hakları konusunda kazanımlar elde etmek için örgütlenmek gereklidir."*, *"Eğitim sisteminin problemlerine çözüm üretebilmek adına örgütlenmek gereklidir."* gibi görüşler bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçları, literatürdeki diğer çalışmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalara üye olma-olmama durumlarına ilişkin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip üye olma nedenleri temasından “Sendikaların özlük hakları gibi birçok konuyu savunması” görüşüdür. Sınıf öğretmenleri sendikalara üye olma sebebi olarak sendikalar aracılığıyla seslerini daha kolay duyurulması ve daha kolay bir şekilde hak arayabilmeleri sebebiyle sendikalara üye olduklarını dile getirmişlerdir. Sendikaya üye olmama temasından en yüksek frekansa sahip olan görüş ise “ Sendikanın siyaset gibi farklı amaçlara hizmet etmesi ”görüştür. Yani; öğretmenlerin sendikalara üye olmama sebepleri arasında en etkilisinin sendika-siyaset ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Sendikaların siyasi partilerin görüşlerinin savunucusu durumunda olmaları, sendikaların kendi hedefleri dışında faaliyet göstermeleri ve sendikaların çalışma ve faaliyetlerinde içten olmamaları gibi nedenlere ulaşılmıştır. Bu konuda yapılan benzer araştırmalar da benzer bulguları desteklemektedir. Gökçe (2009) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenlerini sendikalarla ilgili faktörler bağlamında incelemiş ve sendikaların siyasi partilerin savunucusu olmaları, siyasi partilerin sendikaları kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları gibi unsurları vurgulamıştır. Bu durumun sonucunda, öğretmenlerin sendikalara üye olmaları durumunda toplumda olumsuz siyasi etiketlenmeler yaşanabileceği ve bu durumun toplumda olumsuz algılanabileceği ifade edilmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendika seçimini etkileyen faktörlere bağlı bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin sendika seçimini %55,3 oranıyla en çok etkileyen faktör sendikal faktörlerdir. Sınıf öğretmenlerin birçoğu, kendi siyasi ve ya ideolojik görüşüne en yakın olan sendikayı seçme eğiliminde olduğu fikrini ileri sürmesi bu sonucu destekler niteliktedir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan beklentilerine ilişkin bulgulara bakıldığında en yüksek frekansa sahip beklenti mesleki haklara ilişkin beklentiler temasından “Öğretmenlerin özlük haklarının aranması”dır. Demir (2013) çalışmasında öğretmenlerin sendikaların özlük haklarını geliştirmede yetersiz kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Taşdan'ın (2013) araştırması, sendika üyesi olmayan öğretmenlerin eğitim sendikalarının en temel işlevinin öğretmenlerin tüm haklarını savunmak ve korumak olduğunu belirtmiştir. Erdem'in (1996) çalışması, öğretmenlerin sendikalardan ortak mesleki, ekonomik ve özlük haklarını koruma ve geliştirme beklentisi içinde olduğunu ortaya koymuştur. Can'ın (2012) araştırması, sendikaların mesleki ve kişisel gelişimi destekleme yönünde çalışmalar yapması gerektiği düşüncesini savunmuştur. Tok'un (1996) çalışması ise, mesleki örgütlerin öğretmenliğin kaybedilen statüsünü kazanmada yetersiz kaldığına dair bir görüş ortaya koymuştur. Bu araştırmaların elde ettiği sonuçlar, öğretmenlerin sendikalardan özlük, ekonomik haklar ve mesleki gelişimle ilgili beklentilerini yansıtmakta ve bu konularda sendikaların daha etkin olmaları gerektiğini vurgulamaktadır

Sendika ve sendika personellerinin aidiyet duygusu geliştirmede ve meslek bilinci kazandırmaya yönelik faaliyetlerine ilişkin sınıf öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında en yüksek frekansa sahip görüş olumsuz görüşler temasından “Sendikaların meslek bilinci kazandırmaya yönelik yaptığı çalışmalar yetersizdir” görüşüdür. Sınıf öğretmenleri bazı sendikaların amaçlarının sadece üye kazanmak olduğunu ve başka bir mesleki faaliyetlerde bulunmadıklarını dile getirmesi bu sonucu destekler niteliktedir.

Sendikaların siyasi kurumlarla olan ilişkisine yönelik sınıf öğretmenlerin görüşlerinden frekansı en yüksek olan görüş olumsuz görüş kategorisinden “Sendikaların hiç bir siyasi kurumla ilişkisi olmamalıdır” görüşüdür. Bu bağlamda sendikaların siyasi kurumlarla ilişkisi olduğunu ancak bu ilişkinin sınıf öğretmenleri tarafından olumlu karşılanmadığı sonucuna varılabilir.

Sendikaların eğitim sorunlarına karşı yaklaşımın nasıl olması gerektiğine yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden en yüksek frekansa sahip görüş yenilikçi ve çözüm odaklı yaklaşım temasından “Sorunları ortadan kaldırmayı amaçlayan ve çağa uygun yenilikler yapılmalı” görüşüdür. Sendikaların eğitim ile ilgili sorunlara karşı mücadelede eksik kaldığı bunun için mücadeleyi biraz artırması öğretmen ve öğrenci sorunlarının çözüm bulması gerektiği sonucu tespit edildi.

Sınıf öğretmenlerinin sendikalardan toplumsal duyarlılık, dayanışma ve özlük haklarına ilişkin beklentileri arasında öğretmenlerin en çok dayanışmaya ilişkin beklentiler temasından “kamoyu dayanışması”dır. Sendikaların üyelerinin ekonomik haklarıyla ilgili farkındalık sağlaması gerektiğini düşünen bir öğretmen de bunu; “Var olan problemleri ortaya koyarak çözüm yolları bulmalıdır. Kamuoyu oluşturmalı ve çözmelidir.” (Ö-45) şeklinde dile getirmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye yönelik tutumları ve sendikalarından beklentilerini araştıran bu çalışmanın amacı, hem öğretmenlere hem de sivil toplum kuruluşları yöneticilerine rehberlik etmektir. Araştırma, öğretmenlerin sendikalara bakış açıları ve sendikalardan ne tür beklentiler içinde olduklarını anlamak adına yapılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, öğretmenlerin sendikalarla ilişkili bakış açıları ve ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve bu doğrultuda sendikal faaliyetleri yönlendirmek için bir kılavuz niteliği taşıyabilir. Ayrıca, sendikal faaliyetler yürüten sivil toplum kuruluşları için de rehberlik sağlayarak, öğretmenlerin beklentilerini ve ihtiyaçlarını karşılamak adına daha etkili stratejiler geliştirmelerine yardımcı olabilir. Sınıf öğretmenlerinin beklentilerini ortaya koyularak çözüm yolları bulmak için faydalı yollar bulmak amacıyla daha fazla ayrıntılı çalışmalar yapılabilir. Eğitim sendikalarının yönetici ya da temsilcileriyle nicel ya da nitel çalışmalar yapılabilir. Devletin eğitim sendikalarına üye olmayı destekleyen uygulamaları artırılabilir. Sendikaların eğitim ortamlarında ayrılmaya sebep olmaması için önlemler alınabilir. Atama veya yer değiştirme gibi konularda sendikal tercihler bir kriter olarak alınmamalıdır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. (2013). Lise öğretmenlerinin sendikal örgütlenmeye bakışları: Eskişehir ili örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Baker C, Wuest J, ve Stern PN.(1992). Method slurring: The grounded theory/phenomenology example. *Journal of Advanced Nursing*, 17(11), 1355-60. doi: 10.1111/j.1365-2648.1992.tb01859.x. PMID: 1430643.
- Can, N. (2012). Öğretmenlerin örgütlenmeye aktif katılımının engelleri. *Turkish Journal of Education*, 1(1): 12-20.
- Cerev, G. (2013). Geçmişten günümüze öğretmenlerin sendikal örgütlenme mücadelesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 203- 216.
- Çınar, G. (2008). İlköğretim Okullarında Sendikalaşma Faaliyetlerinin Öğretmenler ve Yöneticiler Üzerindeki Etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Çilek, E. ve Öztürk, E. (2013). Boarding Elementary District Schools Teachers' Views about Elementary School Curricula: Sample of Çankırı. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 46(1), 249-274.
- Çilek, A. (2020). Türkiye’de eğitim sendikalarının etkililiği. *Ankara: Eyuder Yayınları*.
- Demir, F. (2013). Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikaların Okul Yaşamına Etkileri ve Eğitim Çalışanlarının Sendikalara Üye Olmama Nedenleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Edmonds, W.A. ve Kennedy, T.D. (2017). *Phenomenological perspective. In an applied guide to research design: Quantitative, qualitative, and mixed method*. USA: Sage. <https://dx.doi.org/10.4135/9781071802779>.
- Eraslan, L. (2012). Günümüz öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1, 60-72.
- Erdem, A.R. (1996). İlkokul öğretmenlerinin ve yöneticilerinin eğitim sendikalarından beklentileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Gökçe, E. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin öğretmen örgütlerine (sendikalara) üye olmama sebepleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation* Newbury Park, CA: Sage.
- Şimşek ,H. ve Seashore, K. (2008). Teacher unions, new union ismand shifting cultural metaphors. *Eurasian journal of educational research*, 31, pp, 93-113/ 2008
- Taşdan, M. (2013). Eğitim işkolundaki sendikalara ilişkin öğretmen görüşleri; Nitel Bir Araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1): 231-265.
- Tok, T. N. (1996). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenemeye ilişkin görüşleri, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2(1): 609-630.
- Uyumlu, H. O. (2009). Üniversite öğretim elemanlarının sendikal örgütlenmeye ilişkin görüşleri: Ankara Üniversitesi örneği. *Eğitim Bilim Toplum*, 7 (28), 36-58.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.